

Aan: leden van de Tweede Kamer

Datum: 7 maart 2022

Betreft: Hoofdlijnendebat beleid Ministerie van Justitie en Veiligheid

Geachte woordvoerders Justitie en Veiligheid,

Op 10 maart spreekt u tijdens het Hoofdlijnendebat beleid Ministerie van Justitie en Veiligheid met de ministers van Justitie en Veiligheid over de ‘Hoofdlijnenbrief’ met de eerste uitwerking van het coalitieakkoord. Voor dit debat willen ondertekende organisaties graag een aantal punten onder uw aandacht brengen. We maken ons namelijk zorgen over een aantal zaken die in het coalitieakkoord zijn opgenomen.

We hopen dat deze regering alsnog kiest voor een migratiebeleid dat goed werkt voor zowel de migranten zelf als de rest van de samenleving. Wij en andere organisaties zien dagelijks wat de gevolgen van een niet-sluitend asielbeleid zijn voor de grote steden. We denken graag mee over een beleid dat wél werkt. De onderstaande punten zijn wat ons betreft een goed begin.

1. Pilot Landelijke Vreemdelingen Voorziening

In 2019 is de pilot Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV) in Amsterdam, Rotterdam, Groningen Utrecht en Eindhoven gestart. In de LVV zoeken Rijkspartners en maatschappelijke organisaties naar bestendige oplossingen voor ongedocumenteerden. In 2019 is overeengekomen dat de oplossingen terugkeer, legaal verblijf in Nederland of doormigratie kunnen zijn. In het huidige regeerakkoord is terugkeer de enige optie die overblijft. Wat ons betreft is het van groot belang dat legaal verblijf en doormigratie mogelijk blijven. Door ook deze opties serieus te onderzoeken, kunnen wij een vertrouwensrelatie met onze cliënten opbouwen, wat ook helpt bij het vinden van een bestendige oplossing.

Ook laten de resultaten van de LVV zien dat mensen regelmatig toch recht blijken te hebben op een verblijfsvergunning. Het recente [rapport van de Inspectie Justitie en Veiligheid](#) over de Taskforce laat ook zien dat de IND regelmatig fouten maakt. Ook hierom kan niet alleen ingezet worden op terugkeer.

Als de LVV alleen maar gericht zal zijn op terugkeer, zullen aanzienlijk minder mensen zich hiervoor aanmelden. Hierdoor zullen de problemen voor deze mensen, de gemeenten en de Rijksoverheid niet worden opgelost. Ook in het belang van de zorg en de openbare orde stellen we daarom dat het belangrijk is alle perspectieven gelijkwaardig te behandelen.¹ Het is hierbij ook van belang dat er geen vooraf vastgesteld termijn voor verblijf in de LVV wordt vastgesteld. Juist het perspectiefplan en de motivatie van de ongedocumenteerde om iets in zijn of haar situatie te veranderen moet leidend zijn.

Onze aanbeveling: zorg dat in de LVV de opties van terugkeer, rechtmatig verblijf en doormigratie gelijkwaardig naast elkaar blijven bestaan.

¹ Zie voor meer informatie hierover ons verslag [‘Impact van de Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen \(LVV\) op de openbare orde en veiligheid’](#).

2. Op naar een landelijk netwerk

Het is belangrijk dat een landelijk dekkend netwerk van opvang en begeleiding komt, in lijn met de afspraken die in de LVV-pilots zijn gemaakt. Momenteel zijn er te veel gebieden waar geen begeleiding beschikbaar is voor ongedocumenteerden, zoals Zeeland, Friesland, Overijssel en Flevoland.

In afwachting van de landelijke dekking lijkt het ons belangrijk om de bestaande lokale opvang met steun van het Rijk voort te zetten.

Onze aanbeveling: zorg voor laagdrempelige lokale loketten waar ongedocumenteerden terecht kunnen voor hulp en begeleiding zodat iedere ongedocumenteerde een plek heeft om naartoe te gaan.

3. De ongewenstverklaring

Het is nu al mogelijk een inreisverbod uit te vaardigen tegen vreemdelingen zonder verblijfsvergunning. Vreemdelingen met een inreisverbod kunnen niet langer een status krijgen en kunnen ook in strafdetentie worden geplaatst.

Een ongewenstverklaring voegt naar onze mening niets toe aan de al bestaande mogelijkheden om illegaal verblijf te voorkomen, en is dus vooral symboolpolitiek. Bovendien staat een ongewenstverklaring in veel gevallen een oplossing alleen maar in de weg. Bijvoorbeeld bij verwarde mensen die overlastgevend gedrag vertonen. We zien juist dat opvang en behandeling kunnen leiden tot vertrouwen en tot samenwerken aan een duurzame oplossing. Strafbaarstelling is een aantasting van mensenrechten. Het bedreigt de meest kwetsbare groepen, werkt uitbuiting in de hand en vergroot de afstand tot hulpverleners. Ook heeft het een negatieve uitwerking op de openbare orde en veiligheid en vergroot het de spanningen tussen groepen in de samenleving.

Onze aanbeveling: accepteer strafbaarstelling van illegaal verblijf niet als oplossing. Investeer samen met landen van herkomst in perspectief voor afgewezen vreemdelingen.

4. Complexe casussen

De asielketen is niet sluitend. De commissie van Zwol schreef al dat er meer ruimte moet zijn voor professionals voor de beoordeling van complexe asielcasussen. Bij deze casussen is vaak sprake van een licht verstandelijke beperking (LVB) en psychische problematiek, zoals het [onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen](#) liet zien. In haar [reactie op het toeslagenschandaal](#) zegde staatssecretaris Broekers-Knol toe om te onderzoeken of meer maatwerk mogelijk is in beslissingen in migratiedossiers. Ook heeft ze toegezegd de effecten van wijzigingen van wet- en regelgeving op de betrokken vreemdelingen beter in kaart te willen brengen.

Een van de mogelijkheden om oplossingen te vinden voor complexe casussen was de discretionaire bevoegdheid, die ruimte gaf om alsnog een vergunning te geven in schrijnende gevallen. De discretionaire bevoegdheid kan per 1 mei 2019 alleen nog maar in de eerste procedure toegepast worden. Dit heeft verstrekken gevolgen: waar voorheen gemiddeld 100 keer per jaar op deze grond een vergunning werd verleend is dat in 2020 slechts vier keer gebeurd, en in 2021 zelfs helemaal niet. Uit de praktijk blijkt dat het noodzakelijk zal blijven om in bepaalde zaken uitzonderingen te maken. We pleiten ervoor dat de gevolgen van het beperken van de discretionaire bevoegdheid worden geëvalueerd en dat deze bevoegdheid bij voorkeur wordt hersteld. Een mogelijkheid is dat een onafhankelijke partij (bij voorkeur een onafhankelijke commissie) wordt ingesteld die de staatssecretaris adviseert. Dit schept de mogelijkheid om in schrijnende gevallen waarin de wet niet voorziet, toch tot een oplossing te komen.

Onze aanbeveling: zoek naar nieuwe uitwegen uit de illegaliteit voor complexe casussen, onder andere door het herinvoeren van de discretionaire bevoegdheid.

5. Geef toekomst aan staatlozen

Op het gebied van staatloosheid onderschrijven we het belang van een voortvarende behandeling van de wetsvoorstellen vaststellingsprocedure staatloosheid (Kamerstukken 35687) en het wetsvoorstel Wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap en de Paspoortwet (Kamerstukken 35688). Hierbij is het van belang dat er een route naar verblijfsrecht wordt gefaciliteerd voor staatlozen in limbo en dat in Nederland geboren staatloze kinderen zonder rechtmatig verblijf kunnen opteren tot het Nederlanderschap zonder aanvullende en discriminerende voorwaarden.

Onze aanbeveling: zet vaart achter de behandeling van de wetsvoorstellen staatloosheid en prioriteer hierbij een gefaciliteerde route naar verblijfsrecht voor staatlozen in limbo en het recht van ieder (staatloos) kind op een nationaliteit.

We hopen dat u onze aanbevelingen in het debat kunt gebruiken. We zijn uiteraard beschikbaar voor vragen of toelichting.

Met vriendelijke groet,

Louise Markering, ASKV/Steunpunt Vluchtelingen, Amsterdam

Rana van den Burg, Stichting Noodopvang Dakloze Vreemdelingen Utrecht (SNDVU), Utrecht

Anneke Boerma, Seguro, Utrecht

Anoeshka Gehring, Vluchteling in de Knel (ViDK), Eindhoven

Maarten Goezinnen, Rotterdams Ongedocumenteerden Steunpunt (ROS), Rotterdam

Ranfar Kouwijzer, Pauluskerk, Rotterdam

John van Tilborg, Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven met Asielzoekers (INLIA), Groningen

Rian Ederveen, Stichting Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt (LOS), Landelijk